

رئییسی خواستارواکسن بیشتری از روسیه شد

دیدار ابراهیم رئیسی وولادیمیر پوتین منتفی شد

گروه سیاست: رئیس‌جمهورهای ایران و روسیه روز گذشته در تماسی تلفنی درباره برجام و مقابله با ویروس کرونا گفت‌وگو کردند. به گزارش ایرنا به نقل از سخنگوی کرملین در این تماس تلفنی ابراهیم رئیسی و ولادیمیر پوتین به ادامه گفت‌وگوها...

صفحه ۲

چهارشنبه ۲۴ شهریور ۱۴۰۰ • ۸ صفر ۱۴۴۳ • ۱۵ سپتامبر ۲۰۲۱

تیت‌رو

طالبان و پنجشیر، بحث سیاسی یا جدل جناحی؟

قاسم مجبعلی: اصولگرایان درک درستی از منافع ملی ندارند

احمد دستمالچیان: سیاست خارجی جای عواطف واحساسات نیست

صفحه ۴

تیت‌رها

بهشت بسازوبفروش‌ها

صفحه ۹

اصولگرایان همچنان به دنبال تسویه‌حساب سیاسی

صفحه ۲

قدرتمنمای پرسیولیس درآسیا ادامه دارد

خبر خوب از «دوشنبه»

صفحه ۱۱

خوابگردهایی به‌سوی مرگ بهمین بازرگانی

۶

حرف اول

چراوزارت نفت همواره بدهکاراست؟

سعید ساویر: کارشناس انرژی

اقتصاد ایران، یک اقتصاد تک‌محصولی متکی به نفت و گاز است. بخش اعظم درآمد ارزی ایران از صادرات مستقیم نفت خام به دست می‌آید و تقریباً باقی‌مانده درآمد ارزی نیز با صادرات فرآورده نفت و گاز است یا صادرات فرآورده‌ای است که بدون استفاده از نفت و گاز آزان به‌عنوان حامل‌های انرژی، امکان تولید ندارد. اینکه اقتصاد تک‌محصولی تا چه اندازه فسادزااست و فراگیرنیودن، چه درمورد نهادهای اقتصادی و صنعتی فعال در این کسب‌وکار و چه درباره نهادهای تصمیم‌گیر و قانون‌گذار تا چه حد به این فساد عمق می‌دهد، در اینجا موضوع بحث ما نیست؛ اما آنچه در اینجا بنیاست تا مورد بحث قرار گیرد، این است که این وابستگی چه تبعاتی داشته و تا به کجا بنیاست ادامه یابد. اوضاع ایران پیش از کشف نفت نیازی به بازتعریف ندارد؛ حتی تا سال‌ها پس از آن، دولت ایران از اهمیت نقش نفت و درآمدهای حاصل از آن به‌عنوان بحث ما نیست؛ اما آنچه در اینجا بنیاست تا مورد بحث قرار گیرد، این است که برای تأمین نقدینگی مورد نیاز پروژه‌های زیربنایی و بلندپروازانه خود فشار بیشتری به انگلیسی‌ها بیآورد تا سهم ایران را افزایش دهد. از اینجا به بعد نفت اوضاع اجتماعی و سیاسی ایران را به‌شدت ارتقا داد و از یک کشور عشایری متکی به سیستم خوایی، یک ایران صنعتی ساخت. پس از انقلاب شرکت ملی نفت تبدیل به وزارت نفت شد و قانون انقال در قانون اساسی رابطه مالی بین دولت و وزارت نفت را ترسیم کرد. در واقع بنا بر قانون انقال هر آنچه نفت و گاز است مربوط به همه ملت ایران است و از آن استدلال شد که می‌توان پول نفت را از وزارت نفت به سایر نهادهای منتقل کرد و در آنجا این پول تقسیم شود. از اینجا به بعد علاوه بر اینکه سهم نفت از درآمد خودش روزه‌روز بیشتر و بیشتر آب رفت، هر طرح و برنامه‌ای در کشور براساس نفت یا گاز یا سوخت ارزان طراحی شد. مثلاً برای چهار دهه خودروی بی‌کیفیت تولید شد، انحصار به وجود آمد و این خودروها با بالاترین قیمت به مردم فروخته شد، با این توجیه که قیمت سوخت آن قدر پایین نگه داشته شود که بهره‌وری پایین خودروها توجیه اقتصادی پیدا کند و همچنین دولت‌ها یکی از مهم‌ترین محل‌های درآمدی خود را روی افزایش ساخت و عرضه همین خودروها برنامه‌ریزی کردند...

ادامه در صفحه ۴

سوق روزنامه

رئیس دستگاه قضا:

بخش خصوصی، دولت ودستگاه قضائی را یاری کند

مرکز رسانه قوه قضائیه: رئیس قوه قضائیه در نشست با هیئت‌رئیس‌ه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و جمعی از فعالان اقتصادی گفت: مالکیت خصوصی قطعا از نظر شرع، قانون اساسی و مسئولان عالی نظام کاملاً محترم است، اما...

صفحه ۲

سال نوزدهم • شماره ۴۰۹۷ • ۱۲ صفحه • ۷۰۰۰ تومان

سرمقاله

زندگی در ایران

حمزه نوزری: جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

شاید این یادداشت کمی عجیب به نظر برسد. ممکن است عده‌ای بر این استدلال باشند که درحالی‌که تعداد زیادی از مردم قصد و انگیزه مهاجرت دارند و

امید دارند به موفقیت، پیشرفت و زندگی بهتر در جای دیگری از دنیا برسند، چگونه می‌توان از مزیت‌های زندگی در ایران نوشت. همکاران من هم قطعا محافظه‌کاری، مرکزنشینی و عدم رویکرد انتقادی من را سرزنش خواهند کرد اما با همه ضعف‌ها و مشکلاتی که در سامان‌دهی کشور مانند بی‌ثباتی‌های اقتصادی وجود دارد، بسیاری از ما زندگی‌کردن در ایران را بیشتر دوست داریم. به چه دلیل؟ بدون هیچ‌گونه تعصب و پیش‌داوری نکاتی درباره زندگی بهتر در ایران بیان می‌کنم و اینکه چگونه می‌توان آن را بهبود بخشید. فرصت‌های پیشرفت و تحرک اجتماعی در ایران در نیم‌قرن اخیر فراهم بوده است. اگر نگاهی به پیشینه مدیران و نخبگان و حتی استادان کشور داشته باشیم، اکثر آنها از روستاها و شهرهای کوچک و چه‌بسا از گروه‌های کم‌درآمد جامعه بوده‌اند که فرصت پیشرفت به دست آورده‌اند. بخش زیادی از انگیزه مهاجرت در نوجوانان و جوانان به نداشتن دانش درست آنها از ساختار سایر کشورها برمی‌گردد. هزینه ورود به دانشگاه و تحصیلات تکمیلی در ایران بسیار پایین‌تر از سایر کشورهاست. یکی از مزیت‌های زندگی در ایران امکان ورود به دانشگاه برای اکثر گروه‌های جامعه است درحالی‌که در کشوری مانند آمریکا نه‌تنها برای بسیاری از مهاجران که چه‌بسا برای تعداد زیادی از شهروندان کشور ورود به دانشگاه به دلیل هزینه‌های سنگین ممکن نیست و تحصیلات دانشگاهی در این کشور کاملاً طبقاتی است و ورود به دانشگاه فقط برای فرزندان خانواده‌های با درآمد بالا امکان‌پذیر است. در این میان گاهی بورسیه‌های مصیب فرزندان خانواده‌های کم‌درآمد می‌شود که نسبت به جمعیت بسیار اندک است. بهره‌مندی از بارانه‌های انرژی مانند برق، آب، بنزین و... یکی از مزیت‌های زندگی در ایران است (هرچند برخی به دلیل پیامدهای قیمت پایین انرژی‌هایی مانند سوخت‌های فسیلی به این امر معترض هستند). شهروندان در سایر کشورها مانند آمریکا اگر مالک منزل مسکونی و خودروی شخصی باشند، خود را خوبتخت احساس می‌کنند درحالی‌که در کشور ما بسیاری از افراد صاحب خانه و دارای ماشین شخصی هستند اما تصور می‌کنند زندگی در سایر نقاط دنیا بهتر است. فرصت‌های فراوان برای پیشرفت و زندگی بهتر برای همه در کشورهایی مانند آمریکا و اروپای غربی افسانه‌ای بیش نیست. درباره جرم، جنایت و فقر در ایران بسیار درشت‌نمایی شده است. گاهی گفته می‌شود نیمی از کشور در فقر به سر می‌برد درحالی‌که این همه تقاضا برای کالا و خدمات نمی‌تواند مربوط به گروه کوچکی از جامعه باشد. وضعیت بیمه سلامت و خدمات بهداشتی در ایران به‌مراتب وضعیت بهتری از سایر کشورها دارد؛ هرچند کیفیت آن را باید بهبود بخشید. بی‌خانمانی معضل بزرگی در بسیاری از کشورهاست درحالی‌که وضعیت کم‌چندان بد نیست. پایین‌بودن هزینه مسافرت در کشور و امکان‌های متعددی که برای مسافرت در کشور وجود دارد، یکی از مزیت‌های زندگی در ایران است. گاهی خانواده‌گرایی و صله ارحام در ایران مشکل بزرگی تلقی می‌شود که هم مانع فردیت است و هم تعارض منافع ایجاد می‌کند به دلیل اینکه افراد در هسته‌های مدیریتی منافع عمومی را فدای منافع خانوادگی و خویشاوندی می‌کنند درحالی‌که صله ارحام و زندگی با پشتوانه خانوادگی لذت‌بخش است و از مسائل زیادی جلوگیری می‌کند. فرصت استراحت و اوقات فراغت ما به‌مراتب بیشتر از سایر کشورهاست. برچسب مهاجر و غریب‌ومی که در برخی کشورها رایج است، برای بسیاری از ایرانیان قابل تحمل نیست. به لبیست مزیت‌های زندگی در ایران موارد دیگری می‌توان اضافه کرد اما این به معنای آن نیست که ضعف‌ها و مشکلات را بازگو نکنیم. نقد دقیق و عالمانه وضعیت را باید از نهاد چون در راستای تلاش برای بهزیستی افراد است. بی‌ثباتی اقتصادی، تورم پرنوسان، فساد اداری، بی‌نظمی بوروکراتیک و عدم شفافیت و پاسخ‌گویی، بی‌توجهی به محیط زیست و کمبود آزادی‌های اجتماعی از نقاط ضعف کشور است که برای زندگی بهتر باید برای آنها راه‌حل ارائه کرد. خدایمی که در کشور به شهروندان ارائه می‌شود، نیازمند کیفیت، نظم، شفافیت و پاسخ‌گویی بیشتری است. باور دارم که می‌توان با درنیش‌گرفتن راهبردهای خردمندانه، زیست‌بوم بهتر برای همه شهروندان ایجاد کرد. به جای تصور آرمان‌گرایانه از زندگی در سایر کشورها، فرصت‌های زندگی در ایران را قدر بدانیم و تلاش کنیم برای زندگی بهتر سیاست‌ها و برنامه‌ها را نقد کنیم و مطالبه‌گری مسئولانه را افزایش دهیم.

عکس: حسن شیروانی، عینار

ناطق نوری و روحانی حامیان لاریجانی می‌شوند؟

حزب لاریجانی از ادعا تا واقعیت

صفحه ۳

یادداشت

اروپا، تروریسم و تجزیه‌طلبی

حرکه‌النضال، نزدیک به سه میلیون یورو از سرویس امنیتی عربستان کمک ویژه دریافت کرده و در سال ۲۰۱۷ پنج میلیون یورو برای تأمین مالی «سایر گروه‌های تجزیه‌طلب» از جمله «جیش‌العدل» به این گروه تخصیص داده شده است. نویسنده گزارش بکین سادات تأکید کرده است‌که منابع اصلی این موضوع تأکید می‌کرد که ترور غیرنظامیان در اهواز از دهه ۸۰ تاکنون توسط کسانانی برنامه‌ریزی و هدایت می‌شود‌که اگرچه حمایت مالی خود را از حکومت سعودی دریافت می‌کنند، اما مرکز فعالیت‌های آنها کشورهای اروپایی از جمله سوئد، دانمارک و هلند است. کشورهایی‌که همواره بر ارزش‌هایی مانند صلح، حقوق بشر و دموکراسی تأکید می‌کنند، در ایران از گروه‌های بنیادگرا و تروریستی حمایت می‌کنند که به‌طور آشکار دارای شاخه نظامی برای بمب‌گذاری و ترور هستند. مسئله آن یادداشت ضرورت یک اقدام قاطع برای استرداد عاملان حملات تروریستی (به‌ویژه حرکه‌النضال) از طریق اینترپل یا به هر نحو مقتضی دیگر بود. نکته دیگر انتقاد از نحوه برخورد دانمارک با تروریست‌ها و استنادرد دوگانه این دولت بود. یک بحث رایج بعد، به‌واسطه اعلام جرم دولت دانمارک علیه این عوامل برخی از اعضای اصلی حرکه‌النضال بازداشت شدند. این قرار بازداشت درباره برخی از چهره‌های اصلی گروهک تاکنون ادامه یافته است. دانمارک، هلند و سوئد از ابتدا به‌خوبی از ماهیت نظامی و تجزیه‌طلبانه حرکه‌النضال و گروهی‌که پشت آن‌هاست، بی‌گناه می‌دانند و به‌واسطه اعلام جرم دولت دانمارک علیه این عوامل برخی از اعضای اصلی حرکه‌النضال بازداشت شدند. این قرار بازداشت درباره برخی از چهره‌های اصلی گروهک تاکنون ادامه یافته است. دانمارک، هلند و سوئد از ابتدا به‌خوبی از ماهیت نظامی و تجزیه‌طلبانه حرکه‌النضال و گروهی‌که پشت آن‌هاست، بی‌گناه می‌دانند و به‌واسطه اعلام جرم دولت دانمارک علیه این عوامل برخی از اعضای اصلی حرکه‌النضال مبالغ عمده‌ای از شیخ‌نشین امارات و سعودی دریافت کرده است. در گزارش ماه ژوئن ۲۰۲۱ اندیشکده «بکین سادات» اسرائیل پیرامون حرکه‌النضال، تصریح شده است که ۴۰ هزار یورو، سرمایه اولیه شبکه تلویزیونی این گروه بود که از یک منبع در امارات متحد عربی تأمین شده بود. براساس همین اطلاعات، بین سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۸

سالار سیف‌الدینی کارشناس ژئوپلیتیک

در آبان ۱۳۹۷ پس از عملیات تروریستی شهریور از سوی عناصر تجزیه‌طلب در خوزستان، یادداشتی با عنوان «از تهران تا کپنهاگ» در همین روزنامه «شرق» توسط این قلم نوشته شد. آن یادداشت بر این موضوع تأکید می‌کرد که ترور غیرنظامیان در اهواز از دهه ۸۰ تاکنون توسط کسانانی برنامه‌ریزی و هدایت می‌شود‌که اگرچه حمایت مالی خود را از حکومت سعودی دریافت می‌کنند، اما مرکز فعالیت‌های آنها کشورهای اروپایی از جمله سوئد، دانمارک و هلند است. کشورهایی‌که همواره بر ارزش‌هایی مانند صلح، حقوق بشر و دموکراسی تأکید می‌کنند، در ایران از گروه‌های بنیادگرا و تروریستی حمایت می‌کنند که به‌طور آشکار دارای شاخه نظامی برای بمب‌گذاری و ترور هستند. مسئله آن یادداشت ضرورت یک اقدام قاطع برای استرداد عاملان حملات تروریستی (به‌ویژه حرکه‌النضال) از طریق اینترپل یا به هر نحو مقتضی دیگر بود. نکته دیگر انتقاد از نحوه برخورد دانمارک با تروریست‌ها و استنادرد دوگانه این دولت بود. یک بحث رایج بعد، به‌واسطه اعلام جرم دولت دانمارک علیه این عوامل برخی از اعضای اصلی حرکه‌النضال بازداشت شدند. این قرار بازداشت درباره برخی از چهره‌های اصلی گروهک تاکنون ادامه یافته است. دانمارک، هلند و سوئد از ابتدا به‌خوبی از ماهیت نظامی و تجزیه‌طلبانه حرکه‌النضال و گروهی‌که پشت آن‌هاست، بی‌گناه می‌دانند و به‌واسطه اعلام جرم دولت دانمارک علیه این عوامل برخی از اعضای اصلی حرکه‌النضال مبالغ عمده‌ای از شیخ‌نشین امارات و سعودی دریافت کرده است. در گزارش ماه ژوئن ۲۰۲۱ اندیشکده «بکین سادات» اسرائیل پیرامون حرکه‌النضال، تصریح شده است که ۴۰ هزار یورو، سرمایه اولیه شبکه تلویزیونی این گروه بود که از یک منبع در امارات متحد عربی تأمین شده بود. براساس همین اطلاعات، بین سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۸

ادامه در صفحه ۴

یادداشت

از دارالفنون تا بنیاد فرهنگی رضوی

به‌عنوان سرمایه‌ای می‌نگرند که اصلی‌ترین زیرساخت رشد اقتصادی است؛ زیرا سنگاپور در ابتدا جزیره‌ای فقیر و با آمار بالای بی‌سوادی بود. در سال ۱۹۶۵ (لی کوان یو) نخست‌وزیر این کشور به اهمیت آموزش‌وپرورش پی برد و عملاً به ایجاد نظام آموزش شایسته‌سالار پرداخت. نظام آموزش‌وپرورش مطلوب، نظام اقتصادی مطلوب را تشکیل داد و رفته‌رفته، در کمتر از ۵۰ سال، آن جزیره فقیرنشین، تبدیل به یک قدرت اقتصادی در کل جهان شد. مدارس کره جنوبی در جهان رتبه سوم را دارد. نرخ سواد در این کشور تقریباً ۱۰۰ درصد است و می‌توان گفت یکی از دالیل آن، این است که آموزش ابتدایی برای مردم کره جنوبی اجباری است و ۹۹ درصد رایگان است. مهم‌ترین وزارتخانه در کره جنوبی آموزش‌وپرورش است و درصد بالایی از درآمد ناخالص ملی در این کشور به سیستم آموزش‌وپرورش اختصاص می‌یابد. سرانه سالانه هر دانش‌آموز ۱۲ هزار و ۳۷۰ دلار است و میانگین حقوق سالانه معلمان نیز ۵۶ هزار و ۸۶۷ دلار است. کره جنوبی یازدهمین اقتصاد برتر دنیا را دارد. زاین چهارمین کشور برتر دنیا در زمینه مسائل آموزشی است. در این کشور هیچ فرد بی‌سوادی وجود ندارد و مدت دوره تحصیلات اجباری، ۹ سال است. در زاین امکان تحصیل در مدارس غیردولتی فراهم است. اما حدود ۸۷٫۶ درصد از دانش‌آموزان در مدارس دولتی تحصیل می‌کنند. سرانه هر دانش‌آموز ۱۰ هزار دلار و میانگین سالانه حقوق معلمان هم ۵۱ هزار دلار است. زاین پس از ایالات متحده آمریکا و چین، مقام سوم اقتصاد برتر جهان را کسب کرده است. در کانادا، رتبه دهم جهان در آموزش، تحصیل در پایه‌های اول تا دوازدهم از بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود و دانش‌آموزان شهریه پرداخت نمی‌کنند. البته در این کشور، مدرسه خصوصی هم وجود دارد. در کانادا در حدی به مسائل آموزشی اهمیت داده می‌شود که ۱۷٫۶ درصد از سرانه تولید ناخالص داخلی این کشور به دانش‌آموزان اختصاص یافته است و سرانه هر دانش‌آموز ۱۱ هزار و ۲۰۷ دلار است. میانگین حقوق سالانه معلمان هم ۶۷ هزار دلار است. کانادا هم مانند بقیه کشورهای صدرنشین در رتبه‌بندی مدارس جهان، جزء قدرت‌های برتر اقتصادی به‌شمار می‌آید و دهمین اقتصاد برتر جهان است. اکنون همه دانشمندان جهان معتقدند بین آموزش‌وپرورش و رشد اقتصادی کشورها رابطه وجود دارد و تجربه کشورهایی مانند سنگاپور که با اصلاح نظام آموزش خود، به رشد اقتصادی مطلوبی رسیدند نیز این واقعیت را آشکارتر می‌کند.

ادامه در صفحه ۲